

MOJA PRILIKA ZA BUDUĆNOST:

**Rezultati istraživanja
o potrebnim mjerama
unaprjeđenja sustava
zapošljavanja žrtava
nasilja u obitelji**

MOJA PRILIKA ZA BUDUĆNOST:

**Rezultati istraživanja
o potrebnim mjerama
unaprjeđenja sustava
zapošljavanja žrtava
nasilja u obitelji**

Ženska soba
Zagreb, 2022.

Urednica:

dr. sc. Maja Mamula, psihologinja

Autorice:

Anamaria Drožđan-Kranjčec, mag.iur.

Svea Kučinić, mag.rehab.educ.

Izdaje:

Ženska soba – Centar za seksualna prava

Maksimirska cesta 51a, 10 000 Zagreb

tel: 01/6119-174

fax: 01/6119-175

e-mail: zenska.soba@zenskasoba.hr

web: www.zenskasoba.hr

Dizajn:

Made by Mea

Lektura:

Anemari Benčik

Tisak:

HORVAT-TISAK d.o.o.

ISBN: 978-953-7505-13-4

CIP zapis je dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 001138277.

MINISTARSTVO RADA, MIROVinskOGA
SUSTAVA, OBITELJI I SOCIJALNE POLITIKE

ženska soba
women's room

HRVATSKI ZAVOD ZA ZAPOŠLJAVANJE

Republika Hrvatska
Centar za socijalnu skrb
Slavonski Brod

Republika Hrvatska
Centar za socijalnu skrb
Požega

Ova publikacija izrađena je u sklopu programa Edukacija, osnaživanje i suradnja – moja prilika za budućnost!“, koji financijski podržava Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Republike Hrvatske. Sadržaj ove publikacije isključiva je odgovornost Ženske sobe - Centra za seksualna prava.

Sadržaj

1. UVOD	7
2. O PROGRAMU „EDUKACIJA, OSNAŽIVANJE I SURADNJA – MOJA PRILIKA ZA BUDUĆNOST!“	9
3. NASILJE U OBITELJI	13
4. MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA	15
5. CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA O POTREBNIM MJERAMA UNAPRJEĐENJA SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI	16
5.1. Ciljevi istraživanja	16
5.2. Metodologija istraživanja	16
5.3. Uzorak	18
6. REZULTATI ISTRAŽIVANJA O POTREBNIM MJERAMA UNAPRJEĐENJA SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI	19
6.1. Žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništima i/ili koriste usluge savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji	19
6.2. Predstavnice hrvatskog zavoda za zapošljavanje na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji	24
6.3. Predstavnice/predstavnici organizacija civilnoga društva koje su zaposlene u skloništima/ savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji	27
7. ZAKLJUČNE PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ŽENA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI	30
7.1. Preporuke žena žrtava nasilja u obitelji koje su smještene u skloništima za žrtve nasilja u obitelji	30
7.2. Preporuke predstavnica hrvatskog zavoda za zapošljavanje na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji	31
7.3. Preporuke predstavnica organizacija civilnoga društva koje su zaposlene u skloništima/ savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji	32
7.4. Zaključno	32

*Novi dan,
novi posao*

UVOD

Nasilje u obitelji predstavlja jedan od dva osnovna oblika rodno uvjetovanog nasilja, koje je iznimno značajan društveni problem i jedan od najekstremnijih oblika kršenja ljudskih prava žena. Konvencija Vijeća Europe o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u obitelji (dalje u tekstu: Istanbulska konvencija) definira nasilje u obitelji kao „sva djela tjelesnog, seksualnog, psihičkog ili ekonomskog nasilja koja se događaju u obitelji ili kućanstvu ili između bivših ili sadašnjih bračnih drugova ili partnera, neovisno o tome dijeli li počinitelj ili je dijelio isto prebivalište sa žrtvom”.

Istanbulska konvencija navodi i jednu ključnu komponentu u pružanju podrške i radu sa žrtvama nasilja u obitelji: nužnost usmjeravanja na osnaživanje i ekonomsku neovisnost žena žrtava nasilja te pružanje pomoći u pronalaženju zaposlenja. Nepovoljna ekonomska situacija i dugotrajna nezaposlenost vrlo često su ključni razlozi zašto se nasilje ne prijavljuje te utječu na odluku o napuštanju nasilnog odnosa, kao i na sam oporavak. Zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji otežano je zbog čitavog niza čimbenika kao što su dugotrajna nezaposlenost, dugotrajna izoliranost, nedostatak socijalne podrške, pojavljivanje počinitelja na novom radnom mjestu i sl. Stoga su prema nacionalnim preporukama i strategijama, kao i prema međunarodno obvezujućim dokumentima, nadležna tijela na lokalnoj i nacionalnoj razini dužna uložiti dodatne napore kako bi se unaprijedio sustav pomoći zapošljavanja žrtva nasilja u obitelji (Ženska soba, 2019.).

Podaci Hrvatskog zavoda za zapošljavanje¹ (HZZ) za 2020. godinu ukazuju na činjenicu da su u Hrvatskoj žene još uvijek u većem broju nezaposlene u odnosu na muškarce. U 2020. godini 55,4 % od ukupnog broja evidentiranih nezaposlenih osoba u HZZ-u su žene. Ovdje, naravno, nisu uključene žene koje nisu evidentirane u sustavu kao nezaposlene osobe.

Pitanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji prepoznato je i u ključnom strateškom dokumentu za zaštitu od nasilja u obitelji. Jedan od ciljeva *Nacionalne strategije zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine*² je osiguranje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji. Predviđen je čitav niz aktivnosti usmjerenih na poticanje i praćenje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, informiranje poslodavaca o mogućnostima i prednostima zapošljavanja žrtava nasilja, jačanje suradnje između

1 Hrvatski zavod za zapošljavanje, Godišnjak 2020., https://www.hzz.hr/content/stats/HZZ_Godisnjak_2020_lipanj-2021.pdf

2 Nacionalna strategija zaštite od nasilja u obitelji za razdoblje od 2017. do 2022. godine, <https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages//Vijesti2017//Nacionalna%20strategija%20zastite%20od%20nasilja%20u%20obitelji%20za%20razdoblje%20do%202017.%20do%202022.%20godine.pdf>

područnih i regionalnih ureda HZZ-a i skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji, sve u cilju pripreme za zapošljavanje i povećanje broja zaposlenih žrtava.

Statistički podaci ukazuju na trend opadanja broja žrtava nasilja u obitelji koje koriste mjere Aktivne politike zapošljavanja u nadležnosti HZZ-a za žrtve nasilja u obitelji. *Izvešće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu*³ navodi kako su u 2021. godini mjere koristile samo četiri žrtve nasilja u obitelji, od čega su sve bile žene, jedna s područja Grada Zagreba i tri s područja tri županije (Virovitičko-podravske, Osječko-baranjske i Dubrovačko-neretvanske).

S ciljem unaprjeđenja sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, njihove lakše integracije na tržište rada i širenja informacija o potrebama za zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji, Ženska soba provodi trogodišnji program „Edukacija, osnaživanje i suradnja – moja prilika za budućnost!“.

3 Izvešće o radu Pravobraniteljice za ravnopravnost spolova za 2021. godinu, https://www.prs.hr/application/images/uploads/Godi%C5%A1nje_izvje%C5%A1%C4%87e_2021_FINAL.pdf

O PROGRAMU „EDUKACIJA, OSNAŽIVANJE I SURADNJA – MOJA PRILIKA ZA BUDUĆNOST!“

Trogodišnji program „Edukacija, osnaživanje i suradnja – moja prilika za budućnost!“ (2020. – 2022.) provodi Ženska soba u partnerstvu s HZZ-om, Centrom za podršku i razvoj civilnog društva „Delfin“ (Pakrac), Centrom za socijalnu skrb Slavonski Brod i Centrom za socijalnu skrb Požega. Program „Edukacija, osnaživanje i suradnja – moja prilika za budućnost!“ provodi se zahvaljujući financijskoj podršci Ministarstva rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike Republike Hrvatske.

OPĆI CILJ PROGRAMA

Razvoj poticajnog okruženja za unaprjeđenje sustava zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji kroz jačanje suradničkih odnosa svih ključnih aktera.

SPECIFIČNI CILJEVI PROGRAMA

1. Razvoj i unaprjeđenje kompetencija i vještina žrtava nasilja u obitelji, koje povećavaju mogućnost zapošljavanja u svrhu njihove reintegracije na tržište rada.
2. Unaprjeđenje znanja i jačanje suradnje između područnih i regionalnih ureda Hrvatskog zavoda za zapošljavanje i skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u cilju poboljšanja sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.
3. Sustavno informiranje žrtava nasilja u obitelji o potrebama lokalnog tržišta rada i pružanje stručne podrške prilikom podnošenja prijave za posao
4. Jačanje suradnje na lokalnim razinama s ciljem uključivanja žrtava nasilja u obitelji u mjere aktivne politike zapošljavanja i poticanje poslodavaca na zapošljavanje žrtava nasilja u obitelji.

Opći i specifični ciljevi ovog programa ostvareni su kroz sljedeće grupe aktivnosti:

- Razvoj specifičnih kompetencija traženih na tržištu rada i uspostava učinkovitog modela pripreme za zapošljavanje žena žrtava nasilja u obitelji koji će omogućiti njihovu reintegraciju u život zajednice.
- Jačanje kapaciteta koordinatorica/a za žrtve nasilja u obitelji u područnim i regionalnim uredima HZZ-a.
- Provođenje istraživanja o potrebnim mjerama unaprjeđenja sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.
- Koordinirano informiranje žrtava nasilja u obitelji o potrebama lokalnog tržišta rada i pružanje potpore prilikom razgovora za posao.
- Unaprjeđenje suradnje na lokalnoj razini s ciljem poticaja zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.

Očekivani rezultati ovog programa kroz tri godine provedbe:

- održana jedna dvodnevna edukacija za 10 osoba iz 5 partnerskih organizacija i Ženske sobe
- održana dva partnerska sastanka kroz provedbu programa na kojima je ukupno sudjelovalo 18 osoba
- osmišljen i razvijen ciklus od pet radionica za žene žrtve nasilja u obitelji koji pokriva teme: komunikacijske vještine, intervju za posao, pisanje životopisa, prezentacijske vještine te tehnike nošenja sa stresom
- ciklus radionica proveden u dva grada (Požega, Slavonski Brod) po tri puta (15 radionica)
- najmanje 60 žena završilo cikluse radionica u Slavonskom Brodu i Požegi
- tijekom provedbe programa ukupno tri puta u Požegi i Slavonskom Brodu provedeni programi osposobljavanja za gerontodomaćicu
- ukupno 30 žena žrtava nasilja u obitelji upisalo program osposobljavanja za gerontodomaćicu (5 osoba po grupi, 15 osoba po gradu kroz tri godine)
- najmanje 24 osobe završile program osposobljavanja za gerontodomaćicu
- sa svakom polaznicom osposobljavanja održana najmanje četiri individualna razgovora u cilju praćenja napretka i održavanja razine motiviranosti

- održano šest *follow up* treninga za polaznice programa osposobljavanja u Požegi i Slavonskom Brodu
- najmanje 24 žene žrtve nasilja u obitelji sudjelovale na *follow up* treninzima
- organizirane i održane tri jednodnevne edukacije za 22 koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji iz područnih i regionalnih ureda HZZ-a;
- izrađen vodič za olakšano uključivanje žrtava nasilja u obitelji na tržište rada (tiskan u 1000 primjeraka te dostupan i u online izdanju);
- tiskan i distribuiran informativni letak o aktivnim mjerama zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, s osnovnim informacijama o načinima traženja zaposlenja i podacima skloništa i savjetovališta (tiskan u 15 000 primjeraka)
- izrađena 22 infopulta i postavljena u 22 regionalna i područna ureda HZZ-a, uz stalno dopunjavanje informativnim letcima
- provedeno istraživanje među relevantnim akterima s ciljem unaprjeđenja sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji (u istraživanju sudjelovale 22 koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji iz HZZ-a, minimalno 12 zaposlenih osoba iz skloništa i savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji i minimalno 30 žrtava nasilja u obitelji)
- izrađen istraživački izvještaj i tiskan u obliku publikacije (tiskan u 300 primjeraka)
- održan okrugli stol u Zagrebu s ciljem promocije publikacije i rezultata istraživanja (minimalno 30 sudionika/ca)
- osigurana psihološka podrška žrtvama nasilja u obitelji prilikom odlaska na intervju za posao (minimalno 30 razgovora u 3 godine provedbe programa)
- izrađeno 140 *Newslettera* s popisom dostupnih radnih mjesta na području Požeško-slavonske i Brodsko-posavske županije
- održana četiri sastanka s predstavnicima/ama HZZ-a, centara za socijalnu skrb i partnerskih organizacija (82 na području Požeško-slavonske županije i 2 na području Brodsko-posavske županije)
- potpisana dva sporazuma o suradnji između lokalnih HZZ-a i partnerskih organizacija
- organizirana i održana dva okrugla stola (jedan u Požegi i jedan u Slavonskom Brodu) s ciljem unaprjeđenja međusobne suradnje relevantnih aktera koji

djeluju u području zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji na lokalnim razinama (60 sudionika/ca)

- sudjelovanje na tri Sajma poslova (Sajam poslova Brodsko-posavske županije, Sajam poslova Požeško-slavonske županije i Sajam poslova u Zagrebu) s ciljem prezentacije aktivnih mjera zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji poslodavcima i široj javnosti
- ostvareno najmanje 30 medijskih istupa vezanih za programske aktivnosti tijekom tri godine provedbe programa
- provedena vanjska neovisna evaluacija programa te sastavljen jedan evaluacijski izvještaj.

NASILJE U OBITELJI

Rodno uvjetovano nasilje ima dva dominantna oblika: **seksualno nasilje** i **nasilje u obitelji**. U korijenu oba ta oblika nasilja nalazimo neravnotežan odnos moći u društvu u korist muškaraca (patrijarhat). Počinitelji nasilja u obitelji su u najvećem broju slučajeva muškarci, dok su najčešće žrtve takvih oblika nasilja žene.

Nasilje u obitelji prepoznato je kao prioritetni problem zaštite osnovnih ljudskih prava u brojnim međunarodnim i nacionalnim dokumentima, politikama i zakonima. U Republici Hrvatskoj područje nasilja u obitelji regulirano je kroz dva osnovna zakona: **Kazneni zakon⁴** i **Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji⁵**.

Kaznenim zakonom Republike Hrvatske, u članku 179.a, predviđene su sankcije za onoga tko teško krši propise o zaštiti od nasilja u obitelji i time kod člana obitelji ili bliske osobe izazove strah za njezinu sigurnost ili sigurnost njoj bliskih osoba ili je dovede u ponižavajući položaj. Ukoliko činjenjem navedenoga nije počinjeno teže kazneno djelo, nasilna osoba kaznit će se kaznom zatvora do 3 godine. Osim navedenim kaznenim djelom, **nasilje u obitelji regulirano je i u okviru niza drugih kaznenih djela kao kvalifikatorni oblik**, odnosno oblik za koji je predviđeno teže kažnjavanje kada je počinitelj bliska osoba (npr. tjelesna ozljeda, teška tjelesna ozljeda, prijetnja, nametljivo ponašanje).

Sukladno **Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji⁶** nasilje u obitelji uključuje:

1. primjenu fizičke sile uslijed koje nije nastupila tjelesna ozljeda;
2. tjelesno kažnjavanje ili drugi načini ponižavajućeg postupanja prema djeci;
3. psihičko nasilje koje je kod žrtve prouzročilo povredu dostojanstva ili uznemirenost;
4. spolno uznemiravanje;
5. ekonomsko nasilje kao zabranu ili onemogućavanje korištenja zajedničke ili osobne imovine, raspolaganja osobnim prihodima ili imovinom stečenom osobnim radom ili nasljeđivanjem, onemogućavanje zapošljavanja, uskraćivanje sredstava za održavanje zajedničkog kućanstva i za skrb o djeci;
6. zanemarivanje potreba osobe s invaliditetom ili osobe starije životne dobi koje dovodi do njezine uznemirenosti ili vrijeđa njezino dostojanstvo i time joj nanosi tjelesne ili duševne patnje.

4 Kazneni zakon (Narodne novine 125/11, 144/12, 56/15, 61/15, 101/17, 118/18, 126/19, 84/21)

5 Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine 70/17)

6 Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji (Narodne novine 70/17, 126/19, 84/21)

Zakonom o zaštiti od nasilja u obitelji propisuju se i prava žrtava nasilja u obitelji, krug osoba na koje se zakon odnosi, definiraju se oblici nasilja u obitelji, navode se prekršajno pravne sankcije za zaštitu od nasilja u obitelji i dr.

Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji jedan je od ključnih dokumenata, čija je svrha osiguranje pravovremene i učinkovite provedbe postojećih propisa o zaštiti žrtava nasilja u obitelji sukladno ovlastima nadležnih tijela, unaprjeđenje suradnje i dugoročno utjecanje na smanjenje nasilničkog ponašanja⁷.

Nasilje u obitelji još uvijek se ne prijavljuje i brojni slučajevi dugotrajnog nasilja ostaju neprepoznati od strane sustava. Razlozi da se nasilje u obitelji ne prijavi su brojni: od neinformiranosti o mogućnostima pomoći, financijske ovisnosti, preko osjećaja straha, srama, krivnje, do nedostatka zaštite od strane sustava, niskih izrečenih kazni (uključujući i novčane i/ili uvjetne) te nepostojanja socijalne podrške i dovoljnog broja specijaliziranih servisa za pružanje pomoći i podrške žrtvama. Procjenjuje se da na jedan slučaj nasilja u obitelji dolazi 10 – 15 neprijavljenih slučajeva. Prema Kaznenom zakonu, u 2020. godini samo prema članku 179.a prijavljeno je 1578 slučajeva nasilja u obitelji, dok je prema Zakonu o zaštiti od nasilja u obitelji u 2020. godini prijavljeno 7704 prekršaja nasilja u obitelji (Ministarstvo unutarnjih poslova, 2021.)⁸.

Nasilje u obitelji nije privatna stvar, već društveno - politički problem i kršenje ljudskih prava, koje zahtijeva angažman društva na svim razinama, sustavan rad na pružanju podrške i zaštiti prava žrtava nasilja u obitelji, kao i rad na prevenciji od najranije dobi.

7 Protokol o postupanju u slučaju nasilja u obitelji, https://mup.gov.hr/UserDocImages/dokumenti/Protokol_o_postupanju_u_slucaju_nasilja_u_obitelji-usvojila_Vlada_19_6_2019.pdf

8 Ministarstvo unutarnjih poslova, Statistički pregled temeljnih sigurnosnih pokazatelja i rezultata rada u 2020. godini, <https://mup.gov.hr/UserDocImages/statistika/2018/Statisticki%20pregled%20temeljnih%20sigurnosnih%20pokazatelja%20i%20rezultata%20rada%20u%202018.%20godini.pdf>

MJERE AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA

U Republici Hrvatskoj trenutno postoji 20 mjera aktivne politike zapošljavanja koje mogu koristiti poslodavci/kinje, posloprimci/kinje ili sezonski radnici/e kako bi unaprijedili svoj radni odnos, tvrtku ili organizaciju. U okviru teksta navedene su informacije o postojećoj mjeri, koja obuhvaća žrtve nasilja u obitelji kao posebno imenovanu ciljnu skupinu, a više informacija o ostalim mjerama kao i detaljnije informacije o uvjetima njihova korištenja možete pronaći na mrežnoj stranici www.mjere.hr.

MJERA CILJANO NAMIJENJENA ŽRTVAMA NASILJA U OBITELJI:

JAVNI RAD je mjera čiji je cilj uključivanje nezaposlenih osoba u programe aktivacije na poslovima društveno korisnog rada.

Ciljne skupine:

1. osobe u nepovoljnom položaju na tržištu rada i to bez obzira na duljinu prijave u evidenciju: hrvatski branitelji, djeca i supružnici poginulih i nestalih hrvatskih branitelja, žrtve seksualnog nasilja u ratu, hrvatski povratnici/useljenici iz hrvatskog iseljništva, roditelji s četvoro i više malodobne djece, roditelji djece s teškoćama u razvoju, roditelji djece oboljele od malignih bolesti, roditelji udovci i roditelji djeteta bez upisanog drugog roditelja, osobe bez stečene kvalifikacije, osobe s invaliditetom, žrtve trgovanja ljudima, **žrtve obiteljskog nasilja**, azilant i stranac pod supsidijarnom, odnosno privremenom zaštitom, kao i članovi njegove obitelji, mlade osobe koje su izašle iz sustava skrbi (domova za djecu) i udomiteljskih obitelji, odgojnih zavoda i sl., liječeni ovisnici o drogama, povratnici s odsluženja zatvorske kazne unazad 6 mjeseci, osobe uključene u probaciju, Romi, beskućnici/e, osobe koja pripadaju etničkoj manjini u državi članici i potreban im je razvoj jezičnog profila, profila stručnog usavršavanja ili profila radnog iskustva da bi poboljšali izgleda za pristup stalnom zaposlenju, osobe starije od 50 godina prijavljene u evidenciju dulje od 6 mjeseci, osobe prijavljene u evidenciju nezaposlenih tri i više godina,
2. korisnici zajamčene minimalne naknade prijavljeni u evidenciju nezaposlenih,
3. osobe starije od 50 godina prijavljene u evidenciju kraće od 6 mjeseci; osobe starije od 29 godina prijavljene u evidenciju od 12 do 36 mjeseci; mladi do 25 godina prijavljeni u evidenciju do 36 mjeseci; mladi od 25 do 29 godina prijavljeni u evidenciju od 6 mjeseci do 36 mjeseci.

CILJEVI I METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA O POTREBNIM MJERAMA UNAPRJEĐENJA SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

Istraživanje o potrebnim mjerama unaprjeđenja sustava zapošljavanja za žrtve nasilja u obitelji provodila je Ženska soba u razdoblju od kolovoza do listopada 2022. godine.

5.1. CILJEVI ISTRAŽIVANJA

Ciljevi istraživanja bili su:

1. Ispitati trenutno stanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji i prepreke s kojima se susreću pri zapošljavanju; utvrditi razinu upoznatosti žrtava nasilja u obitelji s postojanjem aktivnih mjera zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji; ispitati potrebe i razviti preporuke za unaprjeđenja cjelokupnog sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.
2. Ispitati trenutno stanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, stavove o nasilju nad ženama, iskustva rada te potrebe/preporuke za unaprjeđenja cjelokupnog sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji kod predstavnica HZZ-a, odnosno koordinatorica žrtava nasilja u obitelji.
3. Ispitati trenutno stanje zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, stavove o nasilju nad ženama, iskustva rada te potrebe i preporuke za unaprjeđenja cjelokupnog sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji zaposlenih osoba u savjetovalištim i skloništim za žrtve nasilja u obitelji.

5.2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Za potrebe provedbe istraživanja sastavljena su tri upitnika, po jedan za svaku ciljnu skupinu sudionika/sudionica. Upitnik za žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništim za žrtve nasilja u obitelji i/ili koriste usluge savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj sastojao se od 35 pitanja. Upitnik za predstavnice HZZ-a

na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri 22 područne službe i područna ureda sastojao se od 19 pitanja. Upitnik za predstavnike/predstavnice organizacija civilnog društva (OCD-a) koje su zaposlene u skloništim/savjetovalištim za žrtve nasilja u obitelji sastojao se od 24 pitanja. Upitnike je sastavila članica Ženske sobe Josipa Tukara Komljenović, a dodatno je konzultirana izvanredna profesorica dr. sc. Silvija Ručević s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku.

Upitnik za žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništim i/ili koriste usluge savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji Republici Hrvatskoj uključivao je sljedeće grupe pitanja:

- podaci o osobi koja popunjava upitnik
- iskustvo preživljenog ekonomskog nasilja
- zaposlenje/trazenje zaposlenja i iskustvo s HZZ-om

Upitnik za predstavnice HZZ-a na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri 22 područne službe i područna ureda uključivao je sljedeće grupe pitanja:

- podaci o osobi koja popunjava upitnik
- stavovi i mišljenja o nasilju nad ženama
- iskustvo rada sa žrtvama nasilja u obitelji

Upitnik za predstavnike/predstavnice organizacija civilnog društva koje su zaposlene u skloništim/savjetovalištim za žrtve nasilja u obitelji uključivao je sljedeće grupe pitanja:

- podaci o osobi koja popunjava upitnik
- opći podaci o organizaciji
- stavovi i mišljenja o nasilju nad ženama
- iskustvo rada sa žrtvama nasilja u obitelji u području zapošljavanja i suradnja s HZZ-om

Upitnik za predstavnice HZZ-a na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji poslan je na adrese 22 područne službe i područna ureda. Upitnici za žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništim za žrtve nasilja u obitelji te upitnici za predstavnike/predstavnice organizacija civilnog društva koje su zaposlene u skloništim/savjetovalištim za žrtve nasilja u obitelji poslani su na 37 adresa organizacija civilnog društva koje imaju skloništa/savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji.

Povratno je prikupljeno i obrađeno:

- 27 upitnika za žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništima i/ili koriste usluge savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj
- 18 upitnika za predstavnice HZZ-a na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri područnim službama i područnim uredima
- 32 upitnika za predstavnike/predstavnice organizacija civilnog društva koje su zaposlene u skloništima/savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji.

Za svaku od tri ciljne skupine sudionika/sudionica napravljena je kvalitativna i kvantitativna obrada podataka (veljača-travanj 2022.), pri čemu su analizirani svi relevantni segmenti kako bi se utvrdili navedeni ciljevi istraživanja. Dobivene podatke obradila je i analizirala izvanredna profesorica dr. sc. Silvija Ručević s Odsjeka za psihologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Osijeku.

5.3. UZORAK

S obzirom na ciljeve istraživanja, u istraživanju su sudjelovale tri skupine sudionica/sudionika:

1. žene žrtve nasilja u obitelji koje su smještene u skloništima i/ili koriste usluge savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj (27 sudionica)
2. predstavnice HZZ-a na poziciji koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri 22 područna ureda i regionalna ureda (18 sudionica)
3. predstavnice/predstavnici organizacija civilnoga društva koje su zaposlene u skloništima/savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji (32 sudionice)

Za svaku skupinu rezultati su prikazani zasebno.

REZULTATI ISTRAŽIVANJA O POTREBNIM MJERAMA UNAPRJEĐENJA SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

Rezultati istraživanja bit će prikazani po područjima i skupinama sudionica koje su obuhvaćene ovim istraživanjem.

6.1. ŽENE ŽRTVE NASILJA U OBITELJI KOJE SU SMJEŠTENE U SKLONIŠTIMA I/ILI KORISTE USLUGE SAVJETOVALIŠTA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

U istraživanju je sudjelovalo **27 žena žrtava nasilja u obitelji koje su smještene u skloništimama za žrtve nasilja u obitelji u Republici Hrvatskoj**. Iako se radi o relativno malom broju sudionica i prigodnom uzorku, sudionice s obzirom na svoje osobno iskustvo predstavljaju vrijedan izvor informacija o tome na što bi se u budućnosti trebalo usredotočiti ili što bi trebalo promijeniti u cilju promocije pojedinih potpora, zbog čega bi, u konačnici, mogle doprinijeti povećanju vrijednosti potpore za zapošljavanje žrtava obiteljskog nasilja i rasprostranjenosti informacija o njoj.

Dob sudionica kretala se od 21 do 61 godine (prosječna dob 38 godina). Za sudionice koje su bile smještene u skloništimama raspon trajanja boravka bio je od jednog mjeseca sve do dvije godine (prosječno trajanje smještaja 14 mjeseci).

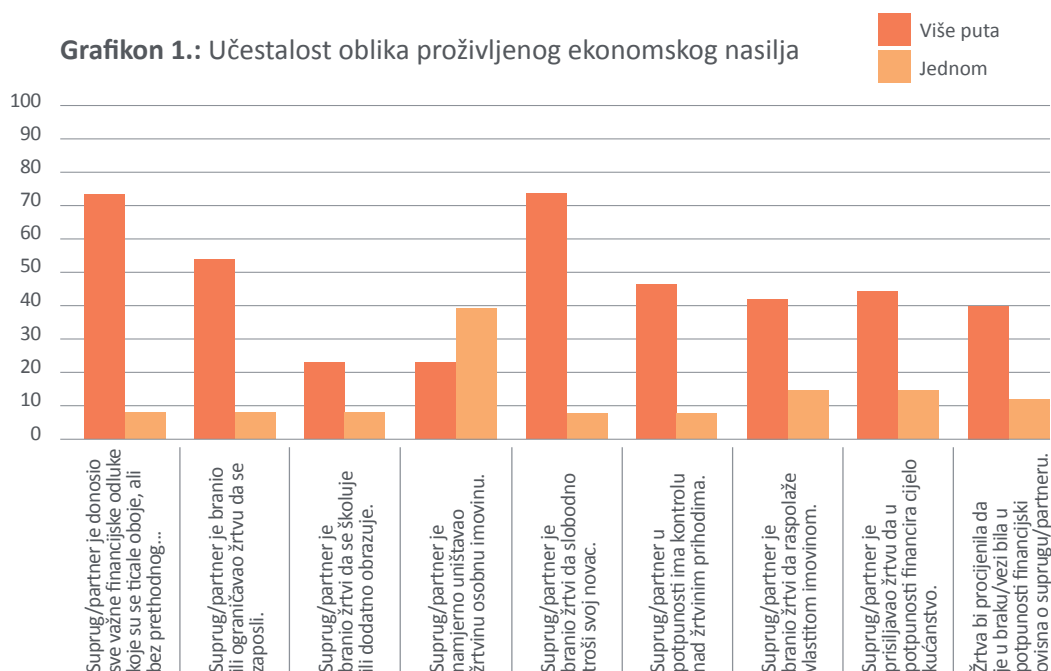
Upitnikom za žene žrtve nasilja u obitelji ispitana su iskustva žrtava vezana uz oblike proživljenog ekonomskog nasilja. Navedeno pitanje sadržavalo je sljedećih devet oblika ekonomskog nasilja:

1. Suprug/partner je donosio sve važne financijske odluke koje su se ticale oboje, ali bez prethodnog razgovora ili dogovora sa žrtvom (npr. kupnja auta, podizanje kredita, obnova kuće i sl.).
2. Suprug/partner je žrtvi branio ili je ograničavao da se zaposli.
3. Suprug/partner je žrtvi branio da se školuje ili dodatno obrazuje.
4. Suprug/partner je namjerno uništavao osobnu imovinu žrtve.

5. Suprug/partner je žrtvi branio da slobodno troši svoj novac.
6. Suprug/partner u potpunosti ima kontrolu nad žrtvinim prihodima (npr. žrtvin novac sjeda na njegov račun, daje mu svoju plaću u potpunosti, dobiva ograničen džeparac za kućanstvo koji mora opravdati).
7. Suprug/partner je žrtvi branio da raspolaže vlastitom imovinom.
8. Suprug/partner je prisiljavao žrtvu da u potpunosti financira cijelo kućanstvo (hranu, režije, potrepštine za dijete i sl.).
9. Žrtva bi procijenila da je u braku/vezi bila u potpunosti financijski ovisna o suprugu/partneru.

Sve sudionice istraživanja doživjele su različite oblike ekonomskog nasilja, pri čemu je važno istaknuti da nikad nisu doživjele samo jedan oblik, nego najmanje četiri različita oblika. Najčešći doživljeni oblici ekonomskog nasilja bili su da je suprug/partner donosio sve važne financijske odluke koje su se ticale oboje, ali bez prethodnog razgovora ili dogovora sa sudionicom (ukupno 81%, od čega u 73% više puta), da je suprug/partner branio sudionici da slobodno troši svoj novac (ukupno 81%, od čega 73% više puta) te da joj je branio da se zaposli (ukupno 62%, od čega 54% više puta) (Grafikon 1.). Najrjeđi oblik ekonomskog nasilja koje su sudionice doživjele bila je zabrana da se školuju ili dodatno obrazuju (31%). No, to je ujedno i oblik kojeg su sudionice najmanje prepoznavale kao vid nasilja.

Grafikon 1.: Učestalost oblika proživljenog ekonomskog nasilja

Iako **financijska ovisnost o suprugu/partneru** može biti jedan od razloga ostanka u nasilnom odnosu, većina žena (56%) je odgovorila niječno. No, gotovo **trećina njih** (30%) koje su odgovorile da su bile **financijski ovisne o svom suprugu/partneru** isticale su da se bez vlastitih prihoda vrlo teško osamostaliti, pogotovo zbog skrbi o zajedničkoj maloljetnoj djeci. Gotovo sve sudionice **preživljeno nasilje u obitelji su prijavile** nekoj od nadležnih institucija, pri čemu je njih 56% to učinilo jednom, a njih 41% više puta. Najčešće su nasilje prijavljivale policiji (85%) i nadležnom Centru za socijalnu skrb (52%). U pojedinim slučajevima sudionice su nasilje prijavljivale i školi djeteta, Državnom odvjetništvu te Pravobraniteljici za djecu.

PRIJAVA I KAŽNJAVANJE PROŽIVLJENOG NASILJA

Što se tiče **kažnjavanja počinitelja**, većina sudionica (71%) potvrdno je odgovorila da je suprug/partner kažnjen za počinjeno nasilje prema njima. Kao najčešće oblike kazne navodile su novčanu kaznu (43%), uvjetnu kaznu zatvora (24%) te zatvor (11%). Kod četvrtine sudionica postupak je još u tijeku. No, 2% sudionica je izjavilo da njihov suprug/partner nikada nije kažnjen za počinjeno nasilje prema njima. Iako se ovo može činiti malim postotkom, ono što treba istaknuti da se radio o sudionicama koje su, zajedno sa djecom, proživjele takav oblik nasilja u obitelji da su smještene u sklonište i da je proživljeno nasilje prijavljeno nadležnim institucijama.

ZAPOSLENJE

Na pitanje **o radnom statusu**, gotovo polovica sudionica (48%) navela je da nisu zaposlene, 30% je zaposleno na neodređeno, 15% na određeno, 4% ih radi sezonski posao i 4% su umirovljene. One koje su zaposlene uglavnom rade u administrativnim, prodajnim i uslužnim djelatnostima (npr. administrativna službenica, trgovkinja, prodavačica, pomoćna kuharica, sobarica) ili djelatnostima pružanja brige i skrbi (npr. gerontodomačica, njegovateljica). Dakle, sudionice, iako zaposlene, većinom rade u djelatnostima s nižim primanjima.

TRAŽENJE ZAPOSLENJA

Što se tiče **traženja posla**, trećina sudionica (36%) je tražila posao prije više od dvije godine, dok je pola njih (52%) tražilo posao u proteklih godinu dana. Pri tome je najviše onih koje su to činile unatrag mjesec dana (54%), nakon čega slijede one koje su tražile posao prije mjesec do 6 mjeseci (31%). Uglavnom se radi o sudionicama koje rade sezonski posao ili su zaposlene na određeno vrijeme, npr. putem projekata. Nadalje, više od trećine **sudionica (37%) koje su u proteklih godinu dana tražile posao** smatra da bi im za razgovor za posao dobro došla **psihološka priprema za taj razgovor**, a kao najčešće razloge su navodile da bi im to povećalo osjećaj pripremljenosti i sigurnosti za razgovor za posao.

Na pitanje o **dostupnim tehničkim mogućnostima prilikom prijave na otvoreno radno mjesto** (npr. pristup računalu za napisati životopis, dostupnost interneta, postojanje e-mail adrese za slanje elektronske prijave za radno mjesto i komunikaciju, novac za slanje prijave putem pošte), 81% sudionica je imalo djelomično ili u potpunosti zadovoljene tehničke mogućnosti. No, njih 15% nije imalo dostupno te mogućnosti, a kao najčešće poteškoće su navodile probleme u pristupu internetu ili poteškoće u snalaženju na internetu.

Kao neke od **osobnih prepreka prilikom zapošljavanja** sudionice su navodile:

- stanje na tržištu („Nema dovoljno posla“)
- osobna obilježja („Ne snalazim se baš po internetu, sve mi je to novo i plaši me“)
- neadekvatnu razinu obrazovanja/izobrazbe („Imam završenu samo osnovnu školu“)
- karakteristike posla („Rad u smjenama“)
- briga o djeci („Skrb o djeci za vrijeme radnog vremena“)

ISKUSTVO S HRVATSKIM ZAVODOM ZA ZAPOSŁJAVANJE

Na pitanje o tome jesu li **prijavljene u evidenciju HZZ-a**, većina sudionica je odgovorila niječno (81%). One koje su prijavljene u evidenciju HZZ-a (5 žena) uglavnom **smatraju** da su **od svoje savjetodavke/savjetodavca dobile pomoć i savjete kako pronaći posao**, pri čemu kao najčešći oblik pomoći navode upućivanje na konkretne poslove. No, tri od pet sudionica nisu rekle svojoj savjetodavki/savjetodavcu u HZZ-u da su preživjele nasilje u obitelji.

Na pitanje bi li **prilikom nekog od sljedećih odlazaka na HZZ rekli svojoj savjetodavki/savjetodavcu da ih se evidentira kao osobu koja je preživjela nasilje u obitelji**, gotovo sve su odgovorile niječno (91%). Obje sudionice koje su svojoj savjetodavki/savjetodavcu u HZZ-u rekle da su preživjele nasilje u obitelji bile su upućene na koordinatoricu za žrtve nasilja u obitelji pri HZZ-u.

ISKUSTVO S POSLODAVCIMA

Većina zaposlenih sudionica (77%) **svojem je trenutnom poslodavcu rekla da je preživjela nasilje u obitelji**. No, uzmu li se u obzir sve sudionice ovog istraživanja (27 žena), samo bi trećina njih (37%) **rekla svojem budućem poslodavcu** da su osobe koje su preživjela nasilje u obitelji. Sudionice koje bi to rekle svom budućem poslodavcu ujedno su i one koje su svom trenutnom poslodavcu rekle da su preživjele nasilje. Ostalih 17 sudionica to ili ne bi rekle ili nisu sigurne bi li rekle.

Jedan od mogućih razloga zašto sudionice ne bi rekle svom budućem poslodavcu da su osoba koja je preživjela nasilje u obitelji je taj što smatraju da bi im to **otežavalo pronalaženje** ili **zadržavanje trenutnog posla**, pa čak i **diskriminaciju**. Zaista, 50% sudionica smatra da bi preživljeno nasilje u obitelji moglo predstavljati prepreku, a 37% ih smatra su žene koje su preživjele nasilje u obitelji diskriminirane na tržištu rada.

Kao neke od potencijalnih **poteškoća/prepreka** s kojima sudionice kao žrtve obiteljskog nasilja smatraju da bi se mogle susresti pri zapošljavanju od **strane poslodavca** su:

- strah poslodavca od potencijalnih problema s nasilnim suprugom/partnerom („Mogućnost da nasilni partner dolazi kod poslodavca.“)
- etiketiranje i stigmatizacija žrtve („Poslodavac me gleda da sam si sama kriva za nasilje, gledaju me kao nestabilnu i ovisnu o partnerima. Stigmatizirana sam.“)
- psihičke poteškoće/problemi prilagodbe uslijed duge socijalne isključenosti („Otežava jer ne vjerujem u sebe i svoje mogućnosti. A i dugo sam nezaposlena. Na svašta se čovjek navikne.“)

No, ipak 37% sudionica preživljeno nasilje u obitelji ne smatra preprekom za pronalaženje ili zadržavanje trenutnog posla. Ipak, treba napomenuti da gotovo polovina sudionica (48%), bez obzira na radni odnos i prethodna iskustva s poslodavcima, ne znaju jesu li žene koje su preživjele nasilje u obitelji diskriminirane na tržištu rada ili ne.

Većina sudionica (79%) smatra da bi im **pronalaženje posla pomoglo da izađu iz nasilnog okruženja i osamostale se**, kao najčešći razlog navode financijsku neovisnost i sigurnost. Ovo je ujedno i najčešći razlog kojeg sudionice navode zašto bi **žene koje su preživjele nasilje u obitelji trebale imati prednost pri zapošljavanju**.

POZNAVANJE MJERA AKTIVNE POLITIKE ZAPOSŁJAVANJA ŹRTAVA NASILJA U OBITELJI

Iako gotovo sve sudionice (92%) smatraju da bi žene koje su preživjele nasilje u obitelji trebale imati prednost pri zapošljavanju, **većina sudionica nije upoznata s postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja Źrtava nasilja u obitelji** (78%). One koje jesu upoznate **najčešće su te informacije dobile** ili u skloništu ili od savjetodavke/savjetodavca u HZZ-u.

Iako sudionice većinom nisu upoznate s postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja Źrtava nasilja u obitelji, kao neke od **prednosti njihova korištenja za sebe osobno** navode:

- pomoć pri traženju posla i lakše pronalaženje posla (9 žena)
- ekonomska neovisnost, lakše osamostaljivanje (6 žena)

No, ima i onih koje smatraju da žene žrtve nasilja u obitelji ne bi trebale imati prednost pri zapošljavanju, pa tako navode: „*Nema potrebe. Treba im se omogućiti da adekvatno mogu skrbiti o djetetu. Ne da ih se ističe.*“ ili „*Žene bi trebale imati prednost kada više kandidata ima jednake uvjete na natječaju.*“.

Što se tiče **prednosti korištenja mjera** aktivne politike zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji **za poslodavce** sudionice su najčešće navodile one financijske prirode – **državni poticaji (13 žena)**.

6.2. PREDSTAVNICE HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOSŁJAVANJE NA POZICIJI KOORDINATORICA ZA ŹRTVE NASILJA U OBITELJI

U istraživanju je sudjelovalo **18 predstavnica HZZ-a na poziciji koordinatorica za Źrtve nasilja u obitelji pri područnim i regionalnim uredima**. Dob sudionica kretala se od 21 do 64 godina (prosječna dob 47,1 godina). Najveći broj sudionica dolazi iz Središnje (27,8%) i Istočne Hrvatske (27,8%), zatim slijede Sjeverna Hrvatska (16,7%) i Dalmacija (16,7%), Istra i Primorje (5,6%) te Zagreb i okolica (5,6%).

Što se tiče obrazovanja, sve sudionice imaju završenu višu školu (5,6%) ili fakultet (94,4%). Koordinatorice za Źrtve nasilja po struci su najčešće psihologinje (27,8%) i socijalne radnice (16,7%), a slijede ekonomistice, pravnice, sociologinje, učiteljice i pedagoginje. Polovina sudionica (50%) radi u HZZ-u više od 20 godina, a njih 45% tamo radi između 5 i 20 godina. Pri tome, njih 47% je na poziciji koordinatorice za Źrtve nasilja u obitelji pri HZZ-u do 3 godine, četvrtina (24%) od 3 do 7 godina, a preostale od 8 do 13 godina. Nadalje, njih 72% ima završenu dodatnu edukaciju koja obrađuje teme nasilja nad ženama, nasilja u obitelji ili rada sa Źrtvama nasilja u obitelji. Najčešće se radi o edukaciji koju je organizirala *Źenska soba – Centar za seksualna prava* u sklopu projekta *Edukacija, osnaŹivanje i suradnja-moja prilika za budućnost!*

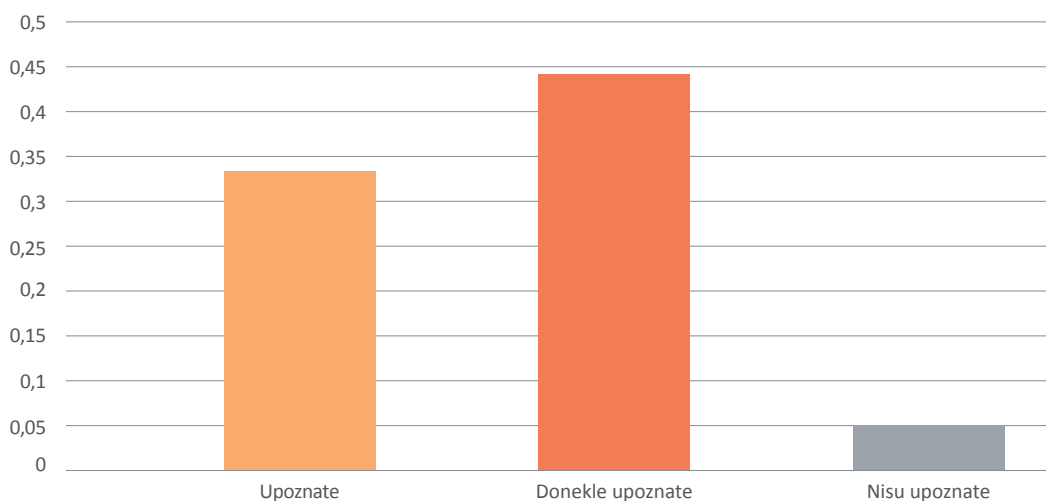
STAVOVI PREMA NASILJU NAD ŹENAMA

Bez obzira na staŹ i struku, koordinatorice za Źrtve nasilja pri HZZ-u općenito imaju vrlo pozitivne stavove prema ženama Źrtvama nasilja u obitelji, odnosno ne podrŹavaju široko rasprostranjene predrasude o nasilju u obitelji. U nešto manjoj mjeri su se slagale s tvrdnjama poput „Alkohol i droga najčešći su krivci za nasilje u obitelji.“, „Źena koja napusti nasilnog partnera sklona je ponovno naći sličnu osobu.“ te „Muškarac koji tuče Źenu sigurno je psihički bolesnik“.

ISKUSTVO RADA

Na pitanje **s koliko se žrtava nasilja u obitelji godišnje prosječno susreću kao koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji** odgovor se kretao od 0 do 15 (prosječni broj žrtava nasilja u obitelji godišnje je svega 3 osobe). Pri tome, broj žrtava s kojima se koordinatorice u prosjeku susreću ne ovisi o tome koliko su dugo na poziciji koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji ili njihovoj struci, već o regiji iz koje dolaze. Naime, s najvećim brojem žrtava godišnje rade koordinatorice zaposlene u uredima u Središnjoj Hrvatskoj te Zagrebu i okolici.

Na pitanje o tome **koliko se u okviru područne službe/ureda HZZ-a u kojima rade žrtve nasilja u obitelji koriste aktivnim mjerama zapošljavanja**, koordinatorice su najčešće odgovarale da ih se donekle koristi (72%) ili ih se uopće ne koristi (16%). Pri tome, žrtve nasilja u obitelji ove mjere koriste podjednako u svim regijama, odnosno područnim službama/uredima HZZ-a. Na pitanje **koliko su općenito žrtve nasilja u obitelji upoznate s aktivnim mjerama zapošljavanja**, većina koordinatorica navela je da su ili donekle upoznate (44%) ili da su upoznate (33%) s njima (Grafikon 2). Samo je jedna koordinatorica navela da nisu upoznate.

Grafikon 2.: Razina upoznatosti žrtava nasilja u obitelji s aktivnim mjerama zapošljavanja prema procjeni koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri područnim službama i uredima HZZ-a

Kao **prepreke, odnosno razloge zbog kojih se žene žrtve nasilja u obitelji slabije ili uopće ne zapošljavaju**, koordinatorice su najčešće navodile:

- osobna obilježja („Manjak samopouzdanja, motivacije i inicijative.“)
- stanje na tržištu („Nekonkurentna znanja i vještine na tržištu rada.“)
- neadekvatnu razinu obrazovanja/izobrazbu („Nedostatak znanja i vještina, dugotrajna nezaposlenost.“)
- karakteristike posla („Neposjedovanje vozačke dozvole.“)
- brigu o djeci („U konkretnim primjerima s kojima sam se ja susretala, često se radilo o osobama s jednim ili više malodobne djece koju nije imao tko čuvati.“)
- počinitelja nasilja („Partner ne dozvoljava zapošljavanje.“)

Odgovori koordinatorica vrlo su slični onome što su i žrtve sudionice ovog istraživanja navele kao poteškoće/prepreke s kojima bi se mogle susresti pri zapošljavanju. Nastavno, koordinatoricama je postavljeno pitanje **što bi po njihovom mišljenju pomoglo ženama žrtvama nasilja u obitelji kojima prijete isključenost s tržišta rada**. Prijedlozi su sljedeći:

- edukacije/radionice/poticajni razgovori/psihološka pomoć
- osigurati prateću podršku

Kao što se može vidjeti, prijedlozi su se uglavnom usredotočili na podizanje razine izobrazbe i sustavnu psihološku podršku prilikom traženja posla s ciljem osnaživanja i podizanja samopouzdanja kod žena žrtava nasilja i usvajanja kompetencija koje će ih učiniti konkurentnijima na tržištu. Dio koordinatorica prepoznao je i važnost sustavne podrške ovoj skupini žena. Isti prijedlozi dani su i za skupinu **žena žrtava nasilja u obitelji koje su dugotrajno nezaposlene, kako bi im se olakšala ponovna integracija ili prvo uključenje na tržište rada**. Pri tome je istaknuto da je, uz prethodno navedeno, nužno definirati razlog(e) dugotrajne nezaposlenosti, odnosno provesti objektivnu procjenu. Zanimljivo je da su slične prijedloge dale i žrtve sudionice ovog istraživanja.

SURADNJA S DRUGIM DIONICIMA

Naposljetku, ispitana je **suradnja s drugim dionicima, poput skloništa i/ili savjetovališta za žrtve** (različitih oblika) nasilja. Pri tome je većina koordinatorica (77,8%) navela da povremeno surađuje sa skloništim i/ili savjetovalištim za žrtve (različitih oblika) nasilja.

Kao najčešću **preporuku za ostvarenje, odnosno unaprjeđenje suradnje HZZ-a i skloništa/savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji** koordinatorice su isticale poboljšanje komunikacije među dionicima, koja bi uključivala i zajedničke aktivnosti te izobrazbu

savjetodavaca u HZZ-u. Neki od njihovih odgovora navedeni su u nastavku:

- bolja komunikacija
- zajedničke aktivnosti
- edukacija savjetnika

6.3. PREDSTAVNICE/PREDSTAVNICI ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE SU ZAPOSLENE U SKLONIŠTIMA/ SAVJETOVALIŠTIMA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

U istraživanju su sudjelovale **32 predstavnice organizacija civilnoga društva koje su zaposlene u skloništima/savjetovalištima za žrtve nasilja u obitelji** iz 14 županija, pri čemu je najviše onih iz Grada Zagreba (36%), Brodsko-posavske županije (10%), Karlovačke županije (10%) i Primorsko-goranske županije (10%). Dob sudionica kretala se od 27 do 59 godina (prosječna dob 40 godina). Po struci su predstavnice organizacija civilnoga društva najčešće psihologinje (28%) i socijalne radnice (26%), potom slijede pravnice.

Najčešći oblici pomoći koje OCD-i uključeni u ovo istraživanje pružaju su: smještaj žrtava, psihološko savjetovanje, pravno savjetovanje te pratnja pri odlasku u nadležne institucije. Smještajni kapaciteti skloništa za žrtve nasilja u obitelji u prosjeku se kreću od 6 do 25 osoba. Zabrinjava činjenica da mjesečni prosječan broj žrtava nasilja u obitelji s kojima rade pojedine organizacije višestruko premašuju smještajne kapacitete skloništa.

STAVOVI PREMA NASILJU NAD ŽENAMA

Uočljivo je da predstavnice OCD-a općenito imaju vrlo pozitivne stavove prema ženama žrtvama nasilja u obitelji, odnosno ne podržavaju široko rasprostranjene predrasude o nasilju nad ženama i nasilju u obitelji. Jedinu izuzetak je tvrdnja „*Žena koja napusti nasilnog partnera sklona je ponovno naći sličnu osobu.*“, za koju je dobiven neutralni stav.

ISKUSTVO RADA

Na pitanje **jesu li do sada imali prilike u svom radu pomagati žrtvama nasilja u obitelji pri zapošljavanju** (napisati životopis, pretraživati ponudu radnih mjesta, pripremati osobu za razgovor za posao i sl.), većina sudionica (83,9%) izjavila je da su to činile više puta.

SURADNJA S HRVATSKIM ZAVODOM ZA ZAPOŠLJAVANJE

Na pitanje o tome **koliko organizacija surađuje s područnim uredom/službom HZZ-a u vidu zajedničke suradnje na zapošljavanju žena žrtava nasilja u obitelji**, 53% sudionica je odgovorilo da je suradnja povremena, a 31% je odgovorilo da je suradnja redovita.

Kao neke od poteškoća u suradnji s HZZ-om sudionice iz OCD-a su navele:

- needuciranost djelatnika/djelatnica HZZ-a o problematici rodno uvjetovanog nasilja
- neadekvatnu suradnju/komunikaciju
- neadekvatne programe osposobljavanja
- neadekvatna diseminacija informacija o mogućnostima zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji

Kao **prepreke, odnosno razloge zbog kojih se žene žrtve nasilja u obitelji slabije ili uopće ne zapošljavaju**, predstavnice OCD-a najčešće navode:

- osobna obilježja („Neke od žena imaju jako nisko samopoštovanje, smatraju da one ne bi mogle raditi ništa osim čišćenja i nerado se okušavaju u bilo čemu novome i nepoznatom.“)
- stanje na tržištu („Slaba ponuda na tržištu rada.“)
- neadekvatnu razinu obrazovanja/izobrazbu („Najmanje trećina naših korisnica ima završenu samo osnovnu školu.“)
- karakteristike posla („Problem smjenskog rada zbog čuvanja djece.“)
- brigu o djeci/drugim članovima obitelji („Nema sustavne podrške predškolskih/školskih ustanova (jaslice, vrtić, produženi boravak.“)
- počinitelja nasilja („Financijska ovisnost prema partneru i on ne dozvoljava zapošljavanje.“)

Odgovori predstavnica OCD-a vrlo su slični onima koje su navele i žrtve sudionice ovog istraživanja i koordinatorice HZZ-a kao poteškoće i prepreke s kojima bi se žrtve mogle susresti pri zapošljavanju. Prijedlozi su, kao i kod koordinatorica HZZ-a, uglavnom usredotočeni na edukacije/radionice/poticajne razgovore/psihološku pomoć s ciljem osnaživanja i podizanja samopouzdanja kod žena žrtava nasilja i usvajanja kompetencija koje će ih učiniti konkurentnijima na tržištu.

Gotovo sve predstavnice OCD-a (90%) upoznate su s **postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji**. Na pitanje o tome koliko su prema

njihovoj procjeni **žene žrtve nasilja u obitelji upoznate s mjerama aktivne politike zapošljavanja**, njih 44% smatra da nisu uopće upoznate, 44% ih smatra da su donekle upoznate, a ostale ne mogu procijeniti.

Što se tiče **korištenja mjera aktivne politike zapošljavanja**, prema procjenama predstavnicama OCD-a 61% žena žrtava ih donekle koriste, a njih 20% ih uopće ne koriste. Kao glavni razlog što ih žrtve ne koriste predstavnice OCD-a su navele **neinformiranost kako samih žena žrtava nasilja, tako i poslodavaca**. Osim toga, tu je i **strah od stigmatizacije ili strah od nasilnog supruga/partnera**. Slične razloge navele su i koordinatorice iz HZZ-a.

Na pitanje o tome jesu li upoznate **s postojanjem koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri HZZ-u**, čak 67% je odgovorilo niječno, dok četvrtina njih (26%) zna da postoje, ali ne znaju što točno rade.

Kao najčešću **preporuku za ostvarenje, odnosno unaprjeđenje suradnje HZZ-a i skloništa/savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji** predstavnice OCD-a ističu potrebu za više zajedničkih aktivnosti, koje bi uključivale i poboljšanje komunikacije među dionicima te izobrazbu savjetodavaca/savjetodavki u HZZ-u. Neki od njihovih odgovora navedeni su u nastavku:

- bolja komunikacija
- zajedničke aktivnosti
- edukacija savjetnika

Treba napomenuti da su preporuke predstavnicama OCD-a vrlo slične onima koje su dale koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji pri HZZ-u. Nastavno, predstavnicama OCD-a je postavljeno pitanje **što bi po njihovom mišljenju pomoglo ženama žrtvama nasilja u obitelji kojima prijeti isključenost s tržišta rada**. Prijedlozi su navedeni u nastavku:

- edukacije/radionice/poticajni razgovori/psihološka pomoć
- osigurati prateću podršku
- adekvatne mjere

Slično koordinatoricama iz HZZ-a, i predstavnice OCD-a prepoznale su važnost sustavne podrške ovoj skupini žena kroz edukacije/radionice/poticajne razgovore/psihološku pomoć s ciljem osnaživanja i podizanja samopouzdanja te usvajanja kompetencija koje će ih učiniti konkurentnijima na tržištu. No, po prvi put je spomenuta i važnost adekvatnih mjera koje bi se donosile na temelju analize tržišta i u suradnji s poslodavcima. Isti prijedlozi dani su i za skupinu **žena žrtava nasilja u obitelji koje su dugotrajno nezaposlene, kako bi im se olakšala ponovna integracija ili prvo uključenje na tržište rada**. Zanimljivo je da su slične prijedloge dale i žrtve sudionice ovog istraživanja.

ZAKLJUČNE PREPORUKE ZA UNAPRJEĐENJE SUSTAVA ZAPOŠLJAVANJA ŽENA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI

7.1. PREPORUKE ŽENA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI KOJE SU SMJEŠTENE U SKLONIŠTIMA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

Kao vid pomoći za traženje posla, za zadržavanje posla, za korištenje mjera aktivne politike te preporuke za unaprjeđenje sustava zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji sudionice su najčešće davale sljedeće prijedloge i preporuke:

- **PRIJEDLOZI I PREPORUKE ZA POMOĆ PRI TRAŽENJU POSLA**
 - informiranost o potrebama za radnicima/radnicama na određenom području, odnosno pristup informacijama o raspoloživosti radnih mjesta u vidu baza s ponudom poslova
 - informiranost o tečajevima za prekvalifikaciju i dodatna izobrazba za poslove koji se traže na tržištu rada
 - informiranost poslodavca o nasilju u obitelji te rad na promjeni stavova poslodavaca o zapošljavanju žrtava nasilja u obitelji
 - edukacije, radionice i poticajni razgovori za žrtve nasilja u obitelji
 - psihološka pomoć
- **PRIJEDLOZI I PREPORUKE ZA POMOĆ PRI ZADRŽAVANJU POSLA**
 - dobri radni uvjeti te podržavajuća okolina i poslodavac (npr. dostupni slobodni dani i/ili mogućnost mijenjanja smjena zbog djeteta, kontakata s institucijama i sl.)
 - adekvatni prihodi
 - psihološka pomoć i redovite psihoterapije, putem servisa za pomoć i podršku žrtvama nasilja u obitelji

- jasno definirano radno vrijeme te mogućnost prilagodbe radnog vremena zbog organizacije čuvanja djece (naročito za samohrane majke)
- pomoć oko djece u vidu pronalaženja vrtića, servisa za čuvanje i produženog boravka u školi
- **PRIJEDLOZI I PREPORUKE ZA POMOĆ PRI KORIŠTENJU MJERA AKTIVNE POLITIKE ZAPOŠLJAVANJA ŽRTAVA NASILJA U OBITELJI**
 - edukacije
 - umreženost sustava (HZZ, Centar za socijalnu skrb itd.)
 - savjeti savjetodavke/savjetodavca u HZZ-u
 - detaljna informiranost žrtava i poslodavaca o korištenju navedenih mjera
 - medijska promidžba mjera za zapošljavanje žrtava nasilja
 - nagrađivanje poslodavaca koji zaposle žene žrtve nasilja u obitelji

7.2. PREPORUKE PREDSTAVNICA HRVATSKOG ZAVODA ZA ZAPOŠLJAVANJE NA POZICIJI KOORDINATORICA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

Koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji također su dale svoje **preporuke za unaprjeđenje sustava zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji:**

- poboljšanje suradnje među ključnim dionicima unutar sustava
- poboljšanje suradnje s poslodavcima
- razvoj sustava podrške
- kontinuirani rad s ciljnim skupinama

Kao najčešću preporuku za ostvarenje, odnosno unaprjeđenje suradnje HZZ-a i skloništa/savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji koordinatorice su isticale potrebu za poboljšanjem komunikacije među dionicima koja bi uključivala i zajedničke aktivnosti te izobrazbu savjetodavaca/savjetodavki u HZZ-u. Isti savjeti mogli bi se primijeniti i na suradnju s OCD-ima koji pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja u obitelji. **Slične preporuke dale su i žrtve sudionice ovog istraživanja.**

7.3. PREPORUKE PREDSTAVNICA ORGANIZACIJA CIVILNOGA DRUŠTVA KOJE SU ZAPOSLENE U SKLONIŠTIMA/ SAVJETOVALIŠTIMA ZA ŽRTVE NASILJA U OBITELJI

Naposljetku, predstavnice OCD-a dale su svoje **preporuke za unaprjeđenje sustava zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji**, a njihovi odgovori su sljedeći:

- edukacija savjetnika/savjetnica u HZZ-u o problematici nasilja u obitelji
- poboljšanje suradnje među ključnim dionicima unutar sustava
- poboljšanje suradnje s poslodavcima
- razvoj sustavne podrške
- kontinuirani rad s ciljnim skupinama
- razvoj adekvatnih mjera zapošljavanja

7.4. ZAKLJUČNO

Ciljevi ovog istraživanja bili su utvrditi trenutno stanje zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji kroz ispitivanje stavova, iskustava, informiranosti i preporuka za unaprjeđenje sustava tri ključne skupine – žene žrtava nasilja u obitelji, koordinatorice za žrtve nasilja u obitelji pri područnim službama i uredima HZZ-a te osobe iz OCD-a koje rade u savjetovalištim i skloništim za žrtve nasilja u obitelji.

Istraživanje je provedeno na uzorku od 27 žena žrtava nasilja u obitelji, 18 koordinatorica za žrtve nasilja pri područnim službama i uredima HZZ-a i 32 predstavnice OCD-a.

Rezultati istraživanja pokazuju da većina žena žrtava nasilja u obitelji nije upoznata s postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji. One koje jesu upoznate najčešće su do tih informacija došle ili u skloništu ili putem savjetodavke/savjetodavca u HZZ-u. Iako većina žrtava nije upoznata s postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, smatraju da bi žene koje su preživjele nasilje u obitelji trebale imati prednost pri zapošljavanju. Pri tome smatraju da bi im pronalaženje posla pomoglo da izađu iz nasilnog okruženja i osamostale se, odnosno time bi ostvarile financijsku neovisnost i sigurnost.

Nadalje, rezultati pokazuju da postoji raskorak između percepcije koordinatorica iz HZZ-a - koje smatraju da su žrtve nasilja upoznate s aktivnim mjerama zapošljavanja - i stvarne informiranosti žena žrtava, s obzirom na činjenicu da čak 78% žrtava sudionica ovog istraživanja tvrdi da nije upoznata s postojanjem mjera aktivne politike zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.

Kao najčešću preporuku za ostvarenje, odnosno unaprjeđenje suradnje HZZ-a i skloništa/savjetovališta za žrtve nasilja u obitelji koordinatorice su isticale poboljšanje komunikacije među dionicima, koja bi uključivala i zajedničke aktivnosti te izobrazbu savjetodavaca u HZZ-u. Isti savjeti mogli bi se primijeniti i na suradnju s OCD-ima koji pružaju pomoć i podršku žrtvama nasilja u obitelji, a slične preporuke za unaprjeđenje suradnje dale su i same predstavnice OCD-a. Iz rezultata se nameće zaključak da informiranost i suradnja s drugim dionicima koji rade sa žrtvama nasilja u obitelji ovisi o osobnoj angažiranosti pojedinaca, a ne o postojanju sustavne suradnje kao nužnom preduvjetu za unaprjeđenje postojećeg sustava.

Kada je riječ o predstavnicama OCD-a, gotovo su sve predstavnice upoznate s aktivnim mjerama zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, dio njih dovodi u pitanje njihovu funkcionalnost, odnosno smatraju da više pogoduju poslodavcima, a ne ženama žrtvama nasilja u obitelji (i drugim marginaliziranim skupinama). Što se tiče poznavanja mjera aktivnog zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji, većina predstavnica OCD-a smatra da žene žrtve uglavnom nisu upoznate s njima. Slično tome, većina smatra da ih samo donekle koriste.

Većina predstavnica OCD-a nije upoznata s postojanjem koordinatorica za žrtve nasilja u obitelji pri HZZ-u, a one koje znaju za njih ne znaju navesti njihovu točnu ulogu. Uzimajući u obzir navedeno, postavlja se pitanje koliko je uloga koordinatorica uopće prepoznata u procesu pružanja brige i pomoći žrtvama nasilja u obitelji.

Kada je riječ o tome o tome s kojim bi se poteškoćama, odnosno preprekama žrtve obiteljskog nasilja mogle susresti pri zapošljavanju, procjene predstavnica OCD-a, koordinatorica i žrtava sudionica ovog istraživanja gotovo su identične. Jedina razlika je u tome što žrtve i predstavnice OCD-a veći naglasak stavljaju na ulogu određenih vanjskih čimbenika (npr. problem čuvanja djece, nedostatak radnih mjesta za koja one mogu aplicirati s obzirom na svoje kvalifikacije), dok koordinatorice veći naglasak stavljaju na osobna obilježja, uključujući i neadekvatnu izobrazbu (educiranost za radna mjesta za koja ne postoji potražnja).

Kao preporuke za unaprjeđenje sustava zapošljavanja žena žrtava nasilja u obitelji sve tri skupine sudionica navele su poboljšanje suradnje među ključnim dionicima unutar sustava, poboljšanje suradnje s poslodavcima, razvoj sustavne podrške te kontinuirani rad s ciljnim skupinama, što može poslužiti kao temelj za daljnji rad na unaprjeđenju navedenog sustava.

Na kraju, zahvaljujemo se svim sudionicama koje su nam pomogle u provedbi istraživanja i na taj način doprinijele unaprjeđenju zapošljavanja žrtava nasilja u obitelji.

